

הַלְבוֹת מִמְרִים

יש בכללן תשע מצות. שלש מצות עשה. ושש מצות לא תעשה. וזה הוא פְּרָטֵן:

(א) לעשות על פי התורה שאמרו לנו בית דין הגדול. (ב) שלא לסור מדבריהם. (ג) שלא להוסיף על התורה לא במצות שבכתב ולא בפרושן שלמדנו מפי השמועה. (ד) שלא לגרע מן הכל. (ה) שלא לקבל אב ואם. (ו) שלא להפנותם. (ז) לכבדם. (ח) ליראם. (ט) שלא יהיה הבן סורר ומורה על קול אביו ואמו:

ובאור מצות אלו בפרקים אלו:

פֶּרֶק הָאֲשׁוֹן

כסה משנה

רדכ"ו (מכ"ו)

כמד רבינו הלכות פסח
- שהוא מכלל
סנהדרין שחייבין כל
לשמעו להם וכל המורה
עובר בלא תעשה ואם וכן
חייב מיתה:

פ"א א בית דין
שבירושלים

ספרי פרשת שופטים ואלו
באין לבית דין הגדול שב
הגזית שמשם תורה יצאה
ישראל שנאמר כל המקום
יבחר ה' אלהיו בו. וזה
ועשית על פי הדבר אשר
לך על הוראת בית דין
שבירושלים חייבים מיתה
חייבים מיתה על הוראת
שביבנה:

ב מי שאינו עושה וכו'. שם
התורה אשר יורוך כל
תורה חייבים מיתה ואין
מיתה על דברי סופרים
המשפט אשר יאמרו לך
ולא תסור מן הדבר אשר יגידו לך זו מצות לית ימין ושמאל אפי נראים בעיניך על שמאל ימין ועל ימין שמאל שמע להם:

א בית דין הגדול שבירושלים הם עקר תורה
שבעל פה. והם עמודי ההוראה ומהם
חזק ומשפט יוצא לכל ישראל. ועליהן הבטיחה

תורה שנאמר על פי התורה אשר יורוך זו מצות עשה. וכל המאמין במשה רבנו
ובתורתו חייב לסמוך מעשה הדת עליהן ולשען עליהן: ב כל מי שאינו עושה

כהוראתן עובר בלא תעשה שנאמר לא תסור מקל הדבר אשר יגידו לך ימין
ושמאל. ואין לוקין על לאו זה מפני שנתן לאזהרת מיתת בית דין. שכל חכם

שמורה על דבריהם מיתתו בחזק שנאמר והאיש אשר יעשה כדון וגו'. אחד
דברים שלמדו אותן מפי השמועה והם תורה שבעל פה. ואחד דברים שלמדו

מפי דעתם באחת מן המדות שהתורה נדרשת בהן ונראה בעיניהם שדבר זה פך
הוא. ואחד דברים שעשאום סיג לתורה ולפי מה שהשעיה צריכה והן הגזרות
והתקנות והמנהגות. כל אחד ואחד מאלו השלשה דברים מצות עשה לשמע להן.

והעובר על כל אחד מהן עובר בלא תעשה. הרי הוא אומר על פי התורה אשר
יורוך אלו התקנות והגזרות והמנהגות שיורו בהם לרבים כדי לחזק הדת ולתקן

העולם. ועל המשפט אשר יאמרו אלו דברים שלמדו אותן מן הדין באחת מן
המדות שהתורה נדרשת בהן. מקל הדבר אשר יגידו לך זו הקפלה שקבלו איש

א סמ"ג עשן ק"א: ב סמ"ג לארין ר"ז:

לחם משנה

למ"ש רבינו שכל מי שאינו עושה כדבריהם במה שהוא סיג
וכל הדברים שאמרו הם שעובר בעשה ולא דלא תסור
שהם אמרו שמי שעובר על דבריהם לא יהיה נענש כעובר על
תורה א"כ לא יהיה לו עונש ולא ורעה לזה תירץ דא"כ
ועשה לזקן ממרא שחולק על שום דבר מדבריהם ואומר שא"כ
כמו שחקנו הם אבל מי שעובר על דבר אחד מדבריהם
שיעבור במזיד כיון שאינו חולק לומר שאינו אמת מה שצוה
אלא שלצורכו ולהנאותו עושה מה שעושה אינו עובר על לא
מחלו בתחלה על כך כיון שאינו חולק ואומר שאינו אמת מה
הם. זהו כלל כוננתו שם עם שהאריך לבאר הדברים יחד
הדבר בעיני:

פ"א ב ואחד הדברים שעשאום סיג לתורה וכו'. הרמב"ן ז"ל
השיג על רבינו א"כ כל דברי סופרים היו לאו
ועשה והיה לנו להתמיד בכל מילי דרבנן שהם מן התורה כיון
שהתורה צותה לא תסור מכל הדבר כו' וכן עשה דעל פי התורה
כו'. והנה בקרית ספר שחבר הרב מהר"ם טראני ז"ל בתחלת ספרו
האריך לתרץ זה וכלל דבריו הם דהחכמים התנו מתחילה שלא יהא
עובר על גזירתם כעובר על דברי תורה אלא שיהא קל מאד ושילכו
בספק דבריהם להקל וכיון שכן אין אנו עוברים על מה שצותה
התורה שהתורה לא צותה אלא שישמעו למה שאומרים חכמים ז"ל
והם עצמם אמרו שלא ילכו בדבריהם להחמיד אלא להקל ושלא
יהא להם עונש כעובר על דברי תורה וכי תימא א"כ אין מקום

מגדל עז

פ"א א ביד הגדול כו' עד להשען עליהם. בספרי דבי רב: ב כל מי שאינו עושה כהוראתן עד איש מפי איש. סנהדרין פרק הנחנקין (נד ע"ב)

on the north side of the altar, their blood was received there in a service vessel, and of their blood two sprinklings were to be made [at opposite corners of the altar] so as to constitute four. These offerings, prepared for food in any fashion, were eaten within the courtyard of the Sanctuary only by the male *Kohanim*, on the same day and evening until midnight.

6. The Thanksgiving-offering and the ram offered by a *Nazir* [at the termination of his vow] were sacrifices of lesser sanctity. They might be slaughtered anywhere in the courtyard of the Bet Hamikdash. Of their blood two sprinklings were to be made [at opposite corners of the altar] so as to constitute four. These offerings, prepared for food in any fashion, might be eaten anywhere in the city, by anyone, on the same day and evening until midnight. The same rule applied to the parts given to the *Kohanim*, except that they were to be eaten only by the *Kohanim*, their wives, children and servants.

7. The peace-offerings were [likewise] sacrifices of lesser sanctity. They might be slaughtered anywhere in the courtyard of the Bet Hamikdash. Of their blood two sprinklings were to be made [at opposite corners of the altar] so as to constitute four. They might be eaten, prepared for food in any fashion, anywhere in the city, by anyone, during two days and one night. The same rule applied to the parts given to the *Kohanim*, except that they were to be eaten only by the *Kohanim*, their wives, their children, and their servants.

8. The offering of first-born animals, the tithes of cattle, and the Passover-offering were [also] sacrifices of lesser sanctity. They might be slaughtered anywhere in the courtyard of the Bet Hamikdash. Their blood required only one sprinkling, but it had to be done over against the base of the altar. They differed in their consumption: The firstling might be eaten only by the *Kohanim*, while the tithe might be eaten by any person. [Both the firstling and the tithe] might be prepared for food in any fashion and eaten anywhere in the city during two days and one night. The Passover-offering, however, was to be eaten on that night only, and not later than midnight. Nor could it be eaten except by those registered for it, nor could it be eaten except when roasted.

רבי ישמעאל רבי רבבי ישמעאל says¹: The Torah is expounded by means of thirteen rules:

1. A conclusion drawn from a minor premise or more lenient condition to a major or more strict one, and vice versa.
2. An analogy between two laws established on the basis of

בצפון, וקפול דמן ככלי שרת בצפון, ודמן
פעון שתי מתנות שהן ארבע, ונאכלין רפנים
מן הקדשים לזרי כהנה, ככל מואכל, ליום
ולילה עד חצות:

והנהגה ואל נייר קדשים קלים שחשתן בכל מקום
בעזרה, ודמן פעון שתי מתנות שהן ארבע,
ונאכלין בכל העיר, לכל אדם, ככל מואכל, ליום ולילה
עד חצות. המורה מהם פיוצא בהם, אלא, שחמורם
נאכל לכהנים ולזשירים ולכהנים ולעבדיהם:

ושלמים, קדשים קלים, שחשתן בכל מקום בעזרה,
ודמן פעון שתי מתנות שהן ארבע, ונאכלין
בכל העיר, לכל אדם, ככל מואכל, לשני ימים ולילה
אחד. המורה מהם, פיוצא בהם, אלא, שחמורם נאכל
לכהנים ולזשירים ולכהנים ולעבדיהם:

הרפבור והמעשיר והפסח קדשים קלים שחשתן בכל
מקום בעזרה, ודמן פעון מהנהגה אחת, וכלכל
שחתן כנהגה היסוד. שנהגה באיירתי, הפבור נאכל לכהנים,
והמעשיר לכל אדם, ונאכלין בכל העיר, ככל מואכל,
לשני ימים ולילה אחד. הפסח, אינו נאכל אלא כליה
ואינו נאכל אלא עד חצות, ואינו נאכל אלא למנויו,
ואינו נאכל אלא צרי:

רבי ישמעאל אומר, כשוליש עשירה מותר
דהנהגה נדרשת: (א) מכל והחור. (ב) ומנהגה

שחר

identical expressions in the Biblical text.

3. A general principle derived from one Biblical text or from two related Biblical texts, [is applicable to all similar cases though not specified in detail].

4. When a general rule is followed by an explicit particular, [the rule is limited to the specified particular].

5. When a specification is followed by a general rule, [all that is contained in the general rule applies].

6. When a general rule is followed by a specification and then again by a general rule, the law is applicable only to such cases which are similar to the specification.

7. When a general rule requires an explicit specification [for the sake of clarity, the general rule is not limited to the specified particular, as in rule 4]. Similarly, when a specification requires a generalization [for the sake of clarity, the generalization does not have the all-embracing effect, as in rule 5].

8. When a particular case that is included in a general law is singled out to instruct us concerning something new, it is singled out not only to teach concerning its own case, but is to be applied to the whole of the general law.

9. When a particular case that is included in a general law is singled out to add another provision similar to the general law, it is singled out in order to lessen, but not to increase, the severity of that provision.

10. When a particular case that is included in a general law is singled out to add another provision which is unlike the general provision, it is singled out in order, in some aspects to lessen, and in others to add to, the severity of the provision.

11. When a particular case that is included in a general law is singled out with a new stipulation, the provisions of the general law no longer apply to it, unless the Torah expressly states that they do.

12. The meaning of a passage may be deduced from its context or from a subsequent passage.

13. Similarly, when two Biblical passages contradict each other, the meaning can be determined by a third Biblical text which reconciles them.

יד May it be Your will, Lord our God and God of our fathers, that the Bet Hamikdash be speedily rebuilt in our days, and grant us our portion in Your Torah.¹

KADDISH D'RABBANAN

יג Exalted and hallowed be His great Name (Cong: Amen) throughout the world which He has created according to His will. May He establish His kingship, bring forth His redemption and hasten the coming of His *Mashiach* (Cong: Amen) in your lifetime and in your days and in the lifetime of the entire House of Israel, speedily and soon, and say, Amen. (Cong: Amen. May His great Name be blessed forever and to all eternity. Blessed.) May His great Name be blessed forever and to all eternity. Blessed and praised, glorified, exalted and extolled, honored, adored and lauded be the Name of the Holy One, blessed be He, (Cong: Amen) beyond all the blessings, hymns, praises and consolations that are uttered in the world; and say, Amen. (Cong: Amen.)

¹ Pirke Avot 5:20.

תפלת השחר

שָׁחַד, ג) מַבְנִין אֵב מַבְנִין אֵחָד, וּמַבְנִין אֵב
 מִיֵּשִׁי כְחוֹבִים. ה) מַכְלִל וּפָרֵט. ו) וּמַפְרֵט וְכֹלֵל.
 ז) מַכְלִל וּפָרֵט וְכֹלֵל אִי אֶתְהַדָּר אֶלָּא כִּפְעֵי דַּפְרָט.
 ח) מַכְלִל שְׂדוּא עֲרִיד לְפָרֵט, וּמַפְרֵט שְׂדוּא
 עֲרִיד לְכֹלֵל. ט) כֹּל הֵכֵר שְׂדוּדָה כֹּכֵל וַיֵּצֵא מִן
 דְּכֹכֵל חֲמָד, לֹא לְחָמַד עַל עֵצְמוֹ יֵצֵא, אֵלָּא
 חֲמָד עַל דְּכֹלֵל כֹּלֵל יֵצֵא. י) כֹּל הֵכֵר שְׂדוּדָה
 כֹּכֵל, וַיֵּצֵא לְמַעַן מַעַן אֶחָד שְׂדוּא כְּעֵנֵנו,
 יֵצֵא דְהַגְיָה וְלֹא לְהַחְמִיר. יא) כֹּל הֵכֵר שְׂדוּדָה
 כֹּכֵל וַיֵּצֵא לְמַעַן מַעַן אֶחָד שְׂדוּדָה כֹּכֵל וַיֵּצֵא
 בְּהַגְיָה וְלְהַחְמִיר. יב) כֹּל הֵכֵר שְׂדוּדָה כֹּכֵל וַיֵּצֵא
 לְהַגְיָה עַד שְׂדוּדוֹתֵינוּ, אִי אֶתְהַדָּר וְכֹל לְהַחְמִיר.
 יג) הֵכֵר דְּהַגְיָה כְּעֵנֵנו, וְהֵכֵר דְּהַגְיָה מַסּוּפָה.
 יד) וְכֵן (וַיֵּא וְכֵן) שְׁנֵי כְחוֹבִים דְּמַבְנִין אֵחָד אֶת
 אֶד עַד שְׂכִיבָא דְּכְחוֹבִים דְּשְׂכִיבֵי וַיִּכְרֵיעַ בְּיַדֵּיכֶם.
 יו) יֵצֵא מְלַקְחָה, יי) אֶלְהֵנוּ וְאֵלֵי אֲבוֹתֵינוּ, שְׂפָרְגָה בֵּית דְּמַפְרָשׁ כְּפִתְרָה
 כְּמֵינוּ, וְכֵן דְּלָקְנוּ בְּתוֹרָה.
 יז) יִתְגַּדַּל וְיִתְקַדַּשׁ שְׁמֵהּ בָּרַב אֱלֹהֵינוּ בְּרָהּ כְּרַחֲמֵיהּ תַּמְלִיד מְלַכּוּתָהּ,
 וַיֵּצֵא מְלַקְחָה וְיַקְרֵב מְשִׁיחָה, אֲבִי בְּרַחֲמֵינוּ וְכֹל מַעֲשֵׂי וְכֹל
 דְּכֹל בֵּית יִשְׂרָאֵל, בְּעֵנֵנוּ וְכֵן וְאֶחָד אֶמֶן: יח) שְׂמַח בָּרַב מְבָרַךְ
 לְעַלְמֵי עֲלָמֵי עֲלָמֵי. יט) בְּפִתְחָהּ, וַיִּשְׁתַּבַּח, וַיְהַלְלוּ, וַיְהַמְדוּ, וַיְהַמְדוּ, וַיְהַמְדוּ
 וַיְהַמְדוּ וַיְהַמְדוּ וַיְהַמְדוּ, שְׂמַח דְּקִישָׁא בְּרַחֲמֵינוּ וַיֵּצֵא מִן כֹּף פְּרֻקְתָּא
 וַיִּשְׁתַּבַּח, וַיְהַמְדוּ וַיְהַמְדוּ, דְּאֶמְרוּן בְּעֵלְמָא, וְאֶמְרוּ אֶמֶן:

על